

Discuții asupra constituționalității art. 55 alin. 1 și 2 din Legea nr. 304/2004

*judecător Dragoș Călin,
Curtea de Apel București,
vicepreședinte U.N.J.R.*

*judecător Horațius Dumbravă,
Curtea de Apel Târgu Mureș,
membru al Senatului U.N.J.R.*

The provisions of the Article 55(1) and (2) of the Law No. 304/2004 concerning the organisation of judiciary, republished, run counter to the Constitutional framework of Article 21(3) and also to the more favourable provisions of the Article 6(1) of the European Convention on Human Rights, directly applicable according to Articles 11 and 20(2) of the Constitution of Romania as far as they are construed as the mandatory opinion expressed by the judiciary assistants may not be debated by the litigants as the Court has not reached a decision.

The same provisions run counter the Constitutional framework of Articles 1(4) and 124(3) and also to more favourable provisions of the Article 6(1) of the European Convention on Human Rights, as far as they are construed as the judiciary assistants may take part in the deliberations, having a secret nature deemed to guarantee the independence and impartiality of the judges, and that those are obliged to sign the judgments.

1. Scurt istoric

Conform art. 55 alin. 1 și 2 din Legea nr. 304/2004:

(1) **Completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale se constituie din 2 judecători și 2 asistenți judiciari.**

(2) Asistenții judiciari **participă la deliberări** cu vot consultativ și semnează hotărârile pronunțate. Opinia acestora se consemnează în hotărâre, iar opinia separată se motivează.

(3) În cazul în care judecătorii care intră în compunerea completului de judecată nu ajung la un acord asupra hotărârii ce urmează a se pronunța, procesul se judecă din nou în complet de divergență, prevederile art. 54 alin. (3) și (4) fiind aplicabile.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 322 din 20 noiembrie 2001¹⁶⁹, art. 17 alin. 1¹ din fosta Lege nr. 92/1992 a fost declarat neconstituțional.

Ca urmare a acestei decizii, dispozițiile de lege menționate, care se referă la asistenții judiciari, au fost modificate în sensul definirii participării lor la judecată ca o activitate consultativă.

Astfel, în baza art. 110-114 din Legea nr. 304/2004, asistenții judiciari sunt numiți de ministrul justiției, la propunerea Consiliului Economic și Social, pe o perioadă de 5 ani, dintre persoanele cu o vechime în funcții juridice de cel puțin 5 ani și care îndeplinesc cumulativ următoarele condiții: a) au cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu; b) sunt licențiate în drept și dovedesc o pregătire teoretică corespunzătoare; c) nu au antecedente penale, nu au cazier fiscal și se bucură de o bună reputație; d) cunosc limba română; e) sunt apte, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției.

---

169 Publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 66 din 30 ianuarie 2002.

Asistenții judiciari se bucură de stabilitate pe durata mandatului și se supun numai legii. Dispozițiile legale privind obligațiile, interdicțiile și incompatibilitățile judecătorilor și procurorilor se aplică și asistenților judiciari. Dispozițiile referitoare la concediul de odihnă, asistență medicală gratuită și gratuitatea transportului, prevăzute de lege pentru judecători și procurori, se aplică și asistenților judiciari. Asistenții judiciari depun jurământul în condițiile prevăzute de lege pentru judecători și procurori. Numărul total al posturilor de asistenți judiciari și repartizarea posturilor pe instanțe, în raport cu volumul de activitate, se stabilesc prin ordin al ministrului justiției. Asistenții judiciari exercită atribuțiile prevăzute la art. 55 alin. 2 din Legea nr. 304/2004, precum și alte atribuții prevăzute în Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești.

Asistenților judiciari li se aplică dispozițiile legale privind abaterile și sancțiunile disciplinare, precum și motivele de eliberare din funcție prevăzute de lege pentru judecători și procurori. Sancțiunile disciplinare se aplică de către ministrul justiției. Asistenții judiciari pot fi eliberați din funcție și ca urmare a reducerii numărului de posturi, în raport cu volumul de activitate al instanței.

Prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Consiliului Economic și Social și a Ministerului Justiției, se stabilesc: a) condițiile, procedura de selecție și de propunere de către Consiliul Economic și Social a candidaților, pentru a fi numiți ca asistenți judiciari de către ministrul justiției; b) condițiile de delegare, detașare și transfer al asistenților judiciari.

Curtea Constituțională s-a mai pronunțat, spre exemplu, prin Decizia nr. 172 din 6 mai 2003, Decizia nr. 73 din 18 februarie 2003, Decizia nr. 286 din 3 iulie 2003 și prin Decizia nr. 37 din 19 ianuarie 2006, în sensul că soluționarea cauzelor deduse judecății este hotărâtă de judecători, iar asistenții judiciari nu au decât un rol consultativ, util judecății în vederea stabilirii adevărului cu privire la drepturile subiective ale părților în litigiu.

S-a reținut că prezența la judecată a asistenților judiciari, fără drept de vot deliberativ, constituie o problemă reglementată prin lege, potrivit art. 125 alin. 3 din Legea fundamentală, ceea ce exclude ca prin textele legale menționate să se încalce în vreun fel independența judecătorilor, imparțialitatea justiției și, pe un plan mai general, principiile statului de drept.

În ceea ce privește critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Curtea Constituțională reține că în cauza *Ettl și alții contra Austriei*, 1987, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că *participarea unor persoane specializate în diverse domenii de activitate, alături de magistrații de profesie,*

la soluționarea unor categorii de litigii, nu contravine principiului independenței și imparțialității instanței, prevăzut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. De asemenea, în hotărârea din 23 aprilie 1987, s-a reținut că statele membre ale Consiliului Europei oferă multiple exemple de complete de judecată la care participă, pe lângă magistrați, și persoane specializate în anumite domenii, persoane ale căror cunoștințe sunt necesare pentru soluționarea acelor litigii.

2. Neconstituționalitate

2.1. Primul aspect:

Considerăm că aceste dispoziții contravin prevederilor constituționale ale art. 21 alin. 3, precum și dispozițiilor mai favorabile ale art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, direct aplicabile în condițiile art. 11 și art. 20 alin. 2 din Constituția României.

Art. 21 din Constituția României - Accesul liber la justiție – prevede următoarele:

„(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.

Opinia exprimată obligatoriu și consultativ de asistenții judiciari nu este pusă în discuția contradictorie a părților, înainte de pronunțarea instanței. Legea permite asistenților judiciari să participe la procesul deliberativ, al carui caracter secret este menit a garanta independența și imparțialitatea judecătorilor, și îi obligă pe aceștia să semneze hotărârile judecătorești.

(3) Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

(4) Jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative și gratuite”.

Potrivit art. 20 din Constituția României, “dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și tratatele la care România este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.”

Ori de câte ori este vorba de un proces privitor la soluționarea unei contestații civile, atât prin prisma legislației naționale cât și a Convenției, și, ori de câte ori, organul care s-a pronunțat în primă instanță este o instanță judiciară, această instanță este obligată să asigure respectarea garanțiilor articolului 6. “Acesta din urmă își va regăsi domeniul său tradițional și natural și se va aplica în toate stadiile procedurii” (**De Cubber c. Belgiei**) “Atunci când legea instituie în primă instanță o instanță judiciară, aceasta trebuie să ofere garanțiile cerute de articolul 6, chiar dacă este deschisă calea apelului în fața unei instanțe superioare” (Comisia Europeană a Drepturilor Omului, raport din 12 octombrie 1978 în cauza **Zand c. Austriei**, D.R).

Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul la un proces echitabil:

“1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice

ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției”.

În afară de regulile edictate în cuprinsul acestui articol, există câteva „principii de echitate” subordonate acestui articol, dar care nu sunt enunțate expres.

Cel mai important dintre acestea este socotit cel al „egalității armelor”, care consacră ideea potrivit căreia fiecare parte din proces trebuie să aibă șanse egale de a-și prezenta cauza și că nimeni nu trebuie să beneficieze de un avantaj substanțial asupra adversarului său.¹⁷⁰

Totodată, potrivit „principiului contradictorialității”, degajat din art. 6, părțile trebuie să aibă același acces la consemnări și la celelalte documente ale cauzei, cel puțin atâta vreme cât acestea joacă un rol în formarea opiniei instanței; fiecărei părți trebuie să i se dea posibilitatea să combată argumentele invocate de cealaltă parte.¹⁷¹

Dreptul la o procedură contradictorie implică inclusiv posibilitatea de a lua cunoștință de toate piesele și observațiile prezentate judecătorului, chiar și de cele care ar putea proveni de la un magistrat independent, de natură să-i influențeze decizia și de a le discuta (cauzele **J.J. c. Olandei**, **Morel c. Franței**, **Kamasinski c. Austriei**)¹⁷².

În jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a reținut că în cauza *Ettl și alții c. Austriei*, 1987, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că participarea unor persoane specializate în diverse domenii de activitate, alături de magistrații de profesie, la soluționarea unor categorii de litigii, nu contravine principiului independenței și imparțialității instanței, prevăzut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

170 A se vedea Donna Gomien, *Introducere în Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Editura All, 1996, traducere de Cristiana Irinel Stoica, pag. 45.

171 A se vedea P. van Dijk, G.J. van Hoof, în colaborare cu A.W. Heringa, J.G.C. Schokkenbroek, B.P. Vermeulen, M.L.W.M. Viering, L.F. Zwarak, *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 1998, Kluwer Law International, The Hague, Netherlands, pag. 430-431.

172 « 27. La Cour rappelle que le droit à une procédure contradictoire « implique en principe la faculté pour les parties à un procès, pénal ou civil, de prendre connaissance de toute pièce ou observation présentée au juge, même par un magistrat indépendant, en vue d'influencer sa décision, et de la discuter » (arrêt Lobo Machado c. Portugal du 20 février 1996, *Recueil* 1996-I, pp. 206-207, § 31). »

In ce privește această alegație, faptul că în cauza Ettl și alții c. Austriei, 1987, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că participarea unor persoane specializate în diverse domenii de activitate, alături de magistrații de profesie, la soluționarea unor categorii de litigii, nu contravine principiului independenței și imparțialității instanței, prevăzut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Curtea Constituțională nu a dus la capăt raționamentul și nu a indicat în ce fel de condiții a constatat Curtea de la Strasbourg acest fapt.

*În această cauză era vorba de componența unor Comisii agrare administrative, grupând, alături de magistrați profesioniști, și experți specializați în domeniul agrar*¹⁷³.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, în măsura în care acești funcționari, nemagistrați, pregăteau observațiile scrise asupra unei chestiuni, erau obligați să le comunice părților, în vederea respectării caracterului contradictoriu al procedurii¹⁷⁴. În cauza *Ettl și alții c. Austriei*, chiar instanța superioară a casat decizia Comisiei agrare, întrucât aceste observații nu au fost aduse la cunoștința părților.

Conform art. 55 alin. 2 din Legea nr. 304/2004, asistenții judiciari *participă la deliberări cu vot consultativ* și semnează hotărârile pronunțate. Opinia acestora se consemnează în hotărâre, iar opinia separată se motivează.

O astfel de dispoziție, care permite asistenților judiciari, ce reprezintă organizații interesate în modul de soluționare a cauzelor la judecarea cărora participă, neprezentând garanțiile de independență stabilite prin Constituție în cazul judecătorilor (nu sunt inamovibili, pot fi expuși

ingerințelor, presiunilor și influențelor din partea organizațiilor pe care le reprezintă), să emită o opinie, fără ca această opinie să fie pusă în discuția contradictorie a părților, *încalcă principiile contradictorialității și egalității armelor, potrivit cărora părțile trebuie să aibă același acces la consemnări și la celelalte documente ale cauzei, cel puțin atâta vreme cât acestea joacă un rol în formarea opiniei instanței.*

Completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale se constituie din 2 judecători și 2 asistenți judiciari. Asistenții judiciari participă la deliberări cu vot consultativ și semnează hotărârile pronunțate.

Ca atare, deși nu au un rol deliberativ, aceștia, ca experți într-un domeniu specializat, pot influența opinia celor doi judecători profesioniști, care decid asupra cauzei.

Asistenții judiciari nu au "jurisdicția" și "imperium", ci doar asistă la ședințele de judecată.

Asadar, punctul lor de vedere trebuie să fie dinaintea cunoscut și pus în discuția contradictorie a părților.

Dreptul la o procedură contradictorie, în condițiile art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, implică inclusiv posibilitatea de a lua *cunoștința de observațiile prezentate judecătorului, chiar și de cele care provin obligatoriu de la asistentul judiciar, văzut ca un expert specializat, de natură să-i influențeze decizia și de a le discuta* (cauzele J.J. c. Olandei, Morel c. Frantei, Kamasinski c. Austriei).

Concluzia primului aspect :

Dispozițiile art. 55 alin. 1 și 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată contravin prevederilor constituționale

173 « Il s'agissait de membres experts dans leur branche; or il en faut pour un remembrement foncier, opération qui soulève des questions de grande complexité et concerne, outre les propriétaires directement visés, la collectivité tout entière. Grâce à leur composition, les commissions peuvent aboutir à des solutions équilibrées, tenant compte des différents intérêts en jeu. Au demeurant, la législation interne des Etats membres du Conseil de l'Europe offre maints exemples de juridictions groupant, à côté de magistrats professionnels, des personnes spécialisées en tel ou tel domaine et dont les connaissances sont souhaitables, voire nécessaires au règlement des litiges qui ressortissent à leur compétence. »

174 « Dans la mesure où ces fonctionnaires préparent des

observations écrites sur un problème donné, l'article 45 § 3 de la loi générale sur la procédure administrative en exige la communication aux parties qui doivent avoir l'occasion de présenter leurs commentaires (paragraphe 23 ci-dessus). Le caractère contradictoire de la procédure applicable devant les commissions en vertu de la loi fédérale sur les autorités agricoles et de la loi précitée (arrêt Sramek précité, p. 18, § 38), ne souffre donc nullement du concours des "fonctionnaires experts". Dans le cas des Ettl, la Cour administrative a d'ailleurs cassé la décision de la Commission suprême par le motif, précisément, que les observations du membre spécialiste des questions agronomiques n'avaient pas été portées à la connaissance des intéressés (paragraphe 12 ci-dessus).»

ale art. 21 alin. 3, precum și dispozițiilor mai favorabile ale art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, direct aplicabile în condițiile art. 11 și art. 20 alin. (2) din Constituția României, în măsura în care sunt interpretate în sensul că opinia exprimată obligatoriu de asistenții judiciari nu este pusă în discuția contradictorie a părților, înainte de pronunțarea instanței¹⁷⁵.

2.2 Al doilea aspect:

Considerăm că aceste dispoziții contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. 4 și art. 124 alin. 3, precum și dispozițiilor mai favorabile ale art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, direct aplicabile în condițiile art. 11 și art. 20 alin. 2 din Constituția României.

În baza art. 1 alin. 4 din Constituția României, „statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale”.

Potrivit art. 124 din Constituția României - Înfăptuirea justiției – „(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii. (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți. (3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”.

De asemenea, în hotărârea din 23 aprilie 1987, în cauza *Ettl și alții c. Austriei*, 1987, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că statele membre ale Consiliului Europei oferă multiple exemple de completuri de judecată la care participă, pe lângă magistrați, și persoane specializate în anumite domenii, persoane ale căror cunoștințe sunt necesare pentru soluționarea acelor litigii.

În jurisprudența Comisiei și a Curții Europene a Drepturilor Omului, independența și

imparțialitatea instanței se găsesc în strânsă legătură, astfel încât adesea o instanță care nu oferă suficiente garanții de independență nu va putea fi considerată nici imparțială.

Lipsa prejudecăților și atitudinea nepărtinitoare sunt elementele definitorii ale imparțialității¹⁷⁶: “existența imparțialității în sensul articolului 6 paragraf 1 din Convenție trebuie determinată conform unui test subiectiv, pe baza convingerilor personale ale unui anumit judecător într-o anumită cauză, dar și conform unui test obiectiv vizând să stabilească dacă un judecător a oferit suficiente garanții pentru a exclude orice îndoială legitimă în această privință”¹⁷⁷.

În aplicarea demersului obiectiv, opinia părții în cauză cu privire la imparțialitatea instanței este importantă, dar nu decisivă. Esențial este ca îndoielele privitoare la imparțialitate să poată fi justificate în mod rezonabil¹⁷⁸. Dacă există o îndoială justificată, judecătorul bănuț de atitudine părtinitoare trebuie să se retragă de la judecarea cauzei¹⁷⁹. În acest context, Curtea arătată că statul are obligația de a verifica acuzațiile de părtinire aduse unui jurat¹⁸⁰.

Jurisprudența C.E.D.O. reține că din punct de vedere organic, “instanța trebuie să fie independentă mai ales față de executiv și față de părți”¹⁸¹ și să prezinte garanțiile unei proceduri judiciare¹⁸².

În componerea acestei instanțe nu este necesar să intre exclusiv magistrați, ci pot intra și funcționari publici sau jurați, cu condiția să se bucure de un statut legal care să-i protejeze împotriva presiunilor exterioare¹⁸³.

În acest sens, în baza art. 126 din Constituția României - Instanțele judecătorești – prin lege organică pot fi înființate instanțe specializate în anumite materii, cu posibilitatea *participării*, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.

175 *De lege ferenda*, asistentul judiciar ar trebui să prezinte public un raport asupra cauzei, care să fie accesibil părților, ce ar putea astfel combate aspectele înveredate în raport, ce pot avea rol determinant în formarea opiniei instanței. Asistentul judiciar nu ar trebui să participe la deliberări și nici să semneze hotărârea judecătorească.

176 C.E.D.O., cauza *Piersack c. Belgiei*, hotărâre din 1 octombrie 1982, seria A nr. 53;

177 C.E.D.O., cauza *Hauschildt c. Danemarcei*, hotărâre din 24 mai 1989, seria A nr. 154, par. 46; Curtea EDO, *Piersack c. Belgiei*, hotărâre din 1 octombrie 1982, seria A nr. 53;

178 C.E.D.O., cauza *Hauschildt c. Danemarca*, hotărâre din 24 mai 1989, seria A nr. 154, par. 48;

179 *idem*;

180 C.E.D.O., cauza *Remli c. Franței*, hotărâre din 23 aprilie 1996, *Recueil 1996-II*, vol. 8;

181 C.E.D.O., cauza *Ringelsen*, hotărâre din 16 iulie 1971, seria A nr. 13, p. 39, par. 95;

182 C.E.D.O., cauza *Le Compte, Van Leuven și De Meyere*, hotărâre din 23 iunie 1981, seria A nr. 43, p. 24, par. 55; C.E.D.O., cauza *Bellios c. Elveția*, hotărâre din 29 aprilie 1988, seria A nr. 132, par. 64;

183 C.E.D.O., cauza *Remli*, hotărâre din 23 aprilie 1996, *Reports*, 1996-II, vol. 8, par. 46-48; C.E.D.O., cauza *Pullar*, hotărârea din 10 iunie 1996, *Reports 1996-II*, vol. 11, par. 31-32;

În cauza *Langborger c. Suediei*, 22 iunie 1989, C.E.D.O. a arătat că independența și imparțialitatea unor funcționari publici sau jurați care compun o instanță poate fi pusă sub îndoială în anume situații¹⁸⁴.

În materia cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale, întotdeauna¹⁸⁵ completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale se constituie din 2 judecători și 2 asistenți judiciari.

Prezența asistenților judiciari în astfel de litigii ar putea pune îndoiele legitime, din perspectiva a cel puțin două puncte de vedere esențiale, deplină jurisdicție, la care asistenții judiciari participă, deși nu sunt investiți constituțional cu astfel de atribuții de jurisdicție.

Primul punct esențial este legat de participarea la deliberări a asistenților judiciari, chiar dacă doar cu vot deliberativ.

Art. 256 alin. 1 C.pr.civ. prevede că *“după sfârșitul dezbaterilor, judecătorii chibzuiesc în secret, fie în ședință, fie în camera de consiliu”*.

Astfel, procesul deliberativ, care se încheie cu decizia luată de complet asupra unei cauze, este actul deplin de jurisdicție care, așa cum arată doctrina procesual civilă, dă măsura independenței și imparțialității judecătorilor, faptul că ei nu sunt supuși niciunei influențe externe, indiferent de ce natură ar fi ea.

De altfel, procesul decizional, așa cum este și el reflectat de dispozițiile art. 256 alin. 1 din Codul de procedură civilă, ar trebui să se constituie într-o măsură concretă de garantare, protejare și promovare a independenței judecătorilor, potrivit Recomandării nr. 94 (12) a Comitetului de Miniștri către statele membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor. În acest sens, *Principiul I*, pct. 2 lit. D) recomandă statelor membre ca *“În procesul decizional, judecătorii trebuie să fie independenți și să poată acționa fără nici un fel de restricție,*

influență subiectivă, presiuni, amenințări sau interferențe, directe sau indirecte. Legea trebuie să prevadă sancțiuni clare împotriva persoanelor care încearcă să influențeze deciziile judecătorilor în orice fel. În concluzie, judecătorii trebuie să decidă imparțial, în concordanță cu interpretarea faptelor, și cu respectarea legilor aplicabile speței respective. Judecătorii nu trebuie să fie obligați să raporteze despre felul în care au soluționat un caz nici unei persoane din afara sistemului judiciar.”

În măsura în care persoane ce nu îndeplinesc funcții jurisdicționale și mai ales care sunt numite de puterea executivă, cum sunt asistenții judiciari, participă la procesul deliberativ, care este secret tocmai pentru a garanta independența și imparțialitatea judecătorilor, aceștia se constituie în factori de presiune externă nejustificați, cu încălcarea unor principii esențiale ale separării puterilor în stat (fiind numiți și revocați, precum și sancționați disciplinar de puterea executivă, evident că ei sunt reprezentanți ai puterii executive), respectiv a art. 1 alin. 4 și art. 124 alin. 3 din Constituția României.

Cu privire la cel de-al doilea punct esențial, prevăzut de art. 55 alin. 2 din Legea nr. 304/2004 republicată, și anume *semnarea hotărârilor judecătorești și de către asistenții judiciari*, este de observat că lipsa semnăturii atrage nulitatea hotărârii.

Acest fapt este de natură a demonstra, o dată în plus, că, în realitate, asistenții judiciari se comportă, din pricina prevederii legislative deficitare, ca organe de jurisdicție, din moment ce legiuitorul a prevăzut obligativitatea pentru asistenții judiciari de a semna hotărârea judecătorească.

În acest context, trebuie precizat că hotărârea judecătorească este un act jurisdicțional, iar faptul că hotărârea este semnată și de asistenții judiciari, alături de judecători, *încalcă independența puterii judecătorești*, cel puțin în aparență sa (știut fiind că și respectarea

184 « Dans la présente affaire il n'existe aucune raison de douter de leur impartialité personnelle, faute de preuve. Quant à leur impartialité objective et à leur apparence d'indépendance, en revanche, la Cour constate qu'ils avaient été recommandés par des associations avec lesquelles ils entretenaient des liens étroits et toutes deux intéressées à voir subsister la clause de négociation. Comme il réclamait la suppression de cette dernière, le requérant pouvait légitimement craindre qu'ils n'eussent un intérêt commun contraire

au sien et donc redouter une rupture de l'équilibre d'intérêts, inhérent à la composition du tribunal des locations dans d'autres litiges, quand il s'agissait de décider du sort de sa propre demande.

Que le tribunal comprît aussi deux juges professionnels, dont l'indépendance et l'impartialité ne sont pas en cause, n'y change rien. Dès lors, il y a eu violation de l'article 6 par. 1 (art. 6-1). »

185 Prezența asistenților judiciari în litigiile de asigurări sociale sau în cele în care, spre exemplu, magistrații au calitatea de reclamânți, este inutilă.

aparenței independenței puterii judecătorești este un element ce conturează noțiunea de independență a acesteia), pentru că, astfel, apare că puterea executivă sau altă autoritate constituțională (cum ar fi Consiliul Economic și Social) participă în mod direct la actul juridicțional, ceea ce, fără îndoială, *încalcă principiul separației puterilor în stat* prevăzut de art. 1 alin. 4 din Constituția României.

Concluzia celui de-al doilea aspect:

Dispozițiile art. 55 alin. 1 și 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară

,republicată, contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. 4 și art. 124 alin. 3, precum și dispozițiilor mai favorabile ale art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, direct aplicabile în condițiile art. 11 și art. 20 alin. (2) din Constituția României, în măsura în care sunt interpretate în sensul că permit asistenților judiciari¹⁸⁶ să participe la procesul deliberativ, al cărui caracter secret este menit a garanta independența și imparțialitatea judecătorilor, și îi obligă pe aceștia să semneze hotărârile judecătorești.

---

186 *De lege ferenda*, completul pentru soluționarea în primă instanță a cauzelor privind conflictele de muncă și asigurări sociale nu ar trebui să se constituie din 2 judecători și 2 asistenți judiciari, ci doar din judecători. Asistenții judiciari ar trebui să susțină în ședință publică

opiniile, motivate în fapt și în drept, inclusiv cu referiri jurisprudențiale (și procurorul o susține și e magistrat prin efectul Constituției), pentru ca părțile să poată combate aceste opinii, uneori esențiale și pentru soluția pronunțată de instanță.